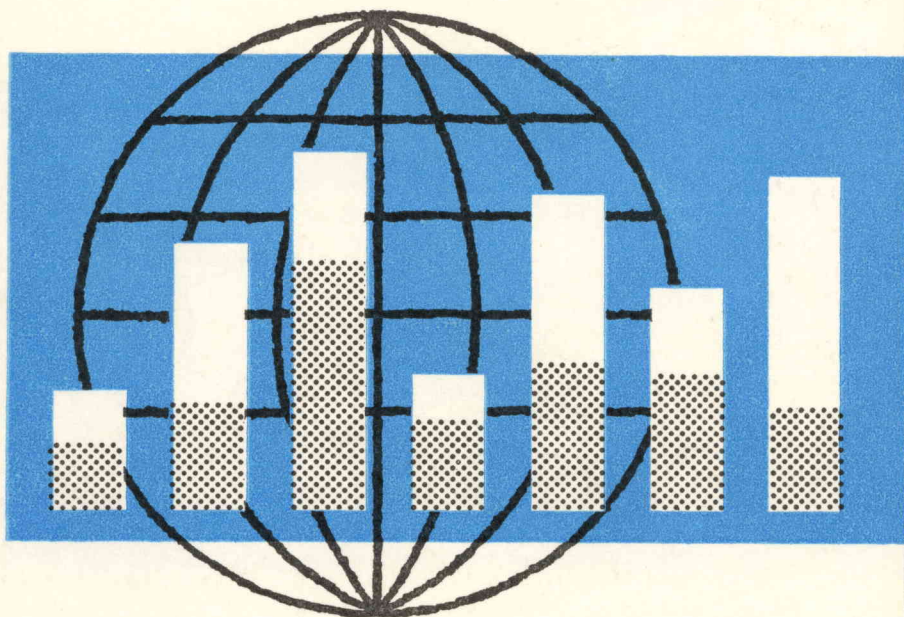

Det ekonomiska läget

Juni 1966 Nr **2**

Utarbetad inom Industriens Utredningsinstitut

Distribuerad av Svenska Arbetsgivareföreningens sektion för företagsnämndsfrågor

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

<i>Det internationella läget</i>	3
Allmän översikt	3
USA	4
Storbritannien	6
Västtyskland	8
Frankrike	9
<i>Det svenska konjunkturläget</i>	12
Allmän översikt	12
Branschutvecklingen i Sverige	18
Järnmalmsbrytning och stålindustri	18
Verkstadsindustri	20
Varvsindustri	22
Trävaruindustri	24
Massa- och pappersindustri	26
Textil- och konfektionsindustri	31
Sko- och läderindustri	33
Byggnadsverksamhet	34

"Det ekonomiska läget", som distribueras av SAF:s sektion för företagsnämnder, utkommer tre gånger per år, varav två gånger under våren och en gång under hösten. Dessutom utger SAF:s avdelning för samhällskontakt ett bildmässigt informationsmaterial i form av stillfilmer (bildband med inspelad kommentar) över konjunkturläget, "Ekonomisk vårjournal" resp. "Ekonomisk höstjournal". Stillfilmerna uthyras och försäljas genom PA-distribution, Warfvinges väg 26, Stockholm K, tel. 54 13 10.

Översikten har utarbetats inom Industriens Utredningsinstitut varvid det förberedande arbetet utförts av fil. kand. Per Gullström.

Det internationella läget

ALLMÄN ÖVERSIKT

USA:s ekonomi fortsätter att expandera i snabb takt. Flera tecken tyder dock på att högkonjunkturen inte längre kan fortsätta lika störningsfritt som tidigare. Bristen på såväl arbetskraft som teknisk kapacitet gör sig allt tydligare påmind och den ekonomiska politiken som tidigare har varit starkt konjunkturstimulerande har i år blivit mera återhållsam. Den militära upp- rustningen i samband med Vietnamkriget har nu blivit en betydelsefull faktor i den amerikanska ekonomin. Hur konjunkturen i USA kommer att gestalta sig torde därför i hög grad bli beroende av den fortsatta utvecklingen av de amerikanska krigsinsatserna.

Den ekonomiska utvecklingen i Västeuropa har under våren kännetecknats av en tilltagande aktivitet i Frankrike och Italien samt av en något avtagande expansion i bl. a. Västtyskland, Norden och Storbritannien. Under fjolåret steg efterfrågetrycket avsevärt i dessa senare länder vilket medförde tilltagande pris- och lönestegringar samt kraftigt stigande import. För att dämpa övertrycket har den ekonomiska politiken successivt skärpts.

I Frankrike och Italien har politiken däremot mjukats upp, vilket givit dessa länders ekonomier ny vind i seglen. En annan orsak till konjunkturuppsvinget i dessa stater är den stimulans som den stora efterfrågan i de flesta övriga västeuropeiska länder givit åt Frankrikes och Italiens export.

**Fortsatt
internationell
hög-
konjunktur**

USA

Den höga aktiviteten i USA:s ekonomi bestod även under första delen av innevarande år och den nuvarande utvecklingen tyder på att expansionstakten i år kommer att bli lika stark som under 1965. Bruttonationalprodukten beräknas under första kvartalet ha ökat drygt 8 procent jämfört med samma period i fjol.

Den långvariga högkonjunkturen har medfört ett successivt ökat utnyttjande av de produktiva resurserna och sedan slutet av fjolåret har tendenser till överhettning gjort sig påminda i den amerikanska ekonomin. Inom viktiga sektorer av näringslivet har sålunda bristen på såväl teknisk kapacitet som arbetskraft tilltagit och företagen har fått ökade svårigheter att tillgodose den snabbt växande efterfrågan. Detta har bl. a. tagit sig uttryck i förlängda leveranstider och större orderstockar inom industrin. Priserna har också stigit snabbare än man är van vid i USA. Konsumentpriserna, som tidigare ökat med omkring 1 procent per år, har under det senaste året stigit med närmare 3 procent. Partipriserna ökade mellan februari 1965 och samma månad i år med 4 procent efter att tidigare under 1960-talet legat praktiskt taget stilla.

Kapacitetsbristen i förening med den gynn-samma vinstsituationen har lett till att företagen nu har mycket omfattande investeringsplaner. Näringslivets fasta investeringar väntas i år stiga med omkring 15 procent. Investeringarna i bostäder stagnerar däremot liksom lagerinvesteringarna. Det militära engagemanget i Vietnam påverkar i stigande utsträckning efterfrågesituationen i USA. Sedan i höstas har de offentliga utgifterna ökat kraftigt och uppgången 1965—66 beräknas bli inte mindre än 12 procent, varav en

**Tendenser till
överhettning
i USA:s
ekonomi**

stor del utgörs av kostnader för Vietnamkriget. Den privata konsumtionen stiger alltså i ungefär samma takt som i fjol, dvs 5 à 6 procent per år. Den totala inhemska efterfrågeökningen under 1966 synes sålunda bli i stort sett av samma styrka som i fjol.

Ökningen i den totala efterfrågan under 1965 bidrog till att handelsbalansens traditionellt stora överskott avsevärt reducerades. Importen steg 15 procent medan exportökningen stannade vid 4 procent, vilket medförde att exportöverskottet krympte från 7,5 miljarder dollar 1964 till 5,7 miljarder dollar 1965. Trots detta reducerades det tidigare stora kapitalutflödet betydligt. USA:s strävanden att ytterligare minska utflödet har i år intensifierats. Bland annat har banker och företag anmodats att visa fortsatt återhållsamhet i fråga om utlåning och investeringar utomlands. Dessa rekommendationer hade uppenbarligen en viss effekt i fjol, men man ser för närvarande ganska pessimistiskt på möjligheterna av att de skall efterlevas även i år.

Kapitalutflödet torde inte i år kunna reduceras i någon större utsträckning. Utrikeshandelns utveckling tyder nämligen på att exportöverskottet kommer att minska ytterligare 1966. Visserligen beräknas exporten komma att öka med 9 procent, men importen väntas å andra sidan stiga hela 13 procent, vilket skulle innebära att exportöverskottet i år stannar vid 5,1 miljarder dollar.

USA:s "inflationproblem" är små i jämförelse med dem i exempelvis Västeuropa, men de betraktas ändå med största allvar. I syfte att bemästra dessa problem skärptes den ekonomiska politiken i höstas; diskontot höjdes, kreditmarknaden stramades åt och den tidigare aviserade skattesänkningen i januari sköts på framtiden.

Det planerade budgetunderskottet är också det lägsta på sex år. Möjligen kan en ytterligare skärpning av den alltjämt expansiva finanspolitiken erfordras senare under året.

STORBRITANNIEN

Problemen i Storbritanniens ekonomi knyter sig alltjämt till de stora underskotten i de utländska betalningarna. Regeringens beslutsamhet att söka nå jämvikt i den yttre balansen till slutet av innevarande år resulterade under fjolåret i en rad åtgärder i syfte att minska kapitalutflödet och samtidigt gynna exporten. Handelsbalansen — den dominerande posten i Storbritanniens betalningsbalans — påverkades gynnsamt av åtgärderna. Exportökningen var visserligen fortfarande ganska svag (4 procent), men importen steg samtidigt med endast 1 procent mot 9 året innan. Underskottet i handelsbalansen minskade därigenom från 534 miljoner pund 1964 till 265 miljoner pund 1965. Även kapitalutflödet reducerades, om än i mindre omfattning än väntat.

Den hårda ekonomiska politiken förbättrade sålunda den yttre balansen, men den starkt dämpade inhemska efterfrågan ledde också till en mycket låg ekonomisk tillväxttakt. Varken industriproduktionen eller näringslivets investeringar steg i fjol med mer än 1 procent efter att året innan ha visat stora uppgångar. Den offentliga aktiviteten tilltog dock något. Bruttonationalproduktens ökning stannade vid drygt 2 procent mot mer än 5 procent 1964. Trots den svaga produktionsökningen tilltog bristen på arbetskraft under förra året, vilket till stor del förklaras av den mycket låga produktivetsökningen inom näringslivet. Hittills i år har ingen lindring av arbetskraftsbristen kunnat åstadkommas. An-

talet lediga platser var i mars 1966 det högsta sedan 1951. Arbetskraftsbristen har också drivit upp löne- och prisstegringsstakten. Industriarbetarlönerna steg i fjol 6 procent och konsumentpriserna närmare 5 procent.

För att Storbritannien på sikt skall kunna bemästra sin ekonomi räcker uppenbarligen inte de vidtagna ekonomisk-politiska dämpningsåtgärderna. Erfarenheter från tidigare år har visat att problemen med betalningsbalansen återuppstår när expansionen tillåts ta ny fart. Regeringen satsar nu hårt på att höja industriproduktionens tillväxttakt. I den nyligen framlagda budgeten föreslås en "sektiv skatt" som alla arbetsgivare skall betala för var och en av sina anställda. Företag inom industrin får sedan tillbaka 30 procent mer än skatten medan servicesektorn blir lottlös. På så sätt räknar man med att kunna minska efterfrågan på arbetskraft inom servicesektorn och därmed möjliggöra för industrin att öka sin sysselsättning. Budgeten innehåller också rekommendationer till engelska företag att minska sina kapitalinvesteringar utomlands, detta för att dämpa kapitalutflödet. I samma syfte skall man också förhandla med Västtyskland om nedskärningar av utgifterna för de engelska truperna i Tyskland. Däremot föreslås inga nya höjningar av de vanliga skatterna. En annan överraskande nyhet i budgeten är att den omdebatterade 10-procentiga importavgiften skall slopas den 1 november i år. Detta var oväntat, inte minst med tanke på att handelsbalansens underskott i början av innevarande år visade sig vara större än under motsvarande period i fjol. Om inte Storbritanniens ekonomiska situation förbättras markant under det närmaste året kan man därför kanske frukta att andra åtgärder måste insättas i importavgiftens ställe.

**Ny giv för att
höja Storbritanniens
ekonomiska
tillväxt**

VÄSTTYSKLAND

Den snabba takt vari Västtysklands ekonomi expanderat i många år har under 1965 mattats avsevärt. Främsta orsaken till detta är den tilltagande bristen på produktiva resurser. Den befintliga produktionsapparaten har blivit praktiskt taget fullt utnyttjad och brist på arbetskraft har begränsat möjligheterna till några större drifts-utvidgningar. Produktivitetsvinsterna har efter hand avtagit. Uthudet har därför inte kunnat stiga lika snabbt som tidigare.

Efterfrågan fortsatte sin snabba ökning under en stor del av fjolåret, stimulerad av en expansiv finanspolitik och kraftiga löneökningar. Såväl den privata som den offentliga konsumtionen steg i fjol med omkring 6 procent. Maskinin-vesteringarna ökade nästan lika snabbt som under 1964 eller nära 10 procent. Ökningstakten för byggnadsinvesteringarna avtog däremot från närmare 13 procent 1964 till 3 procent i fjol. Det tilltagande efterfrågetrycket medförde så småningom inflationstendenser och priserna började stiga mer än tidigare. Vidare steg importen kraftigt och då samtidigt exporten växte jämförelsevis långsamt, sjönk Västtysklands normalt stora exportöverskott till en exceptionellt låg nivå 1965. Under sommarhalvåret noterades t.o.m. ett mindre underskott i utrikeshandeln.

Långsammare produktions- tillväxt i Västtyskland

Den uppkomna ekonomiska situationen föranledde Västtysklands regering att skärpa den ekonomiska politiken. Till en början nöjde man sig med kreditpolitiska åtstramningar. Dessa åtgärder ledde under senare delen av året till en viss dämpning av den inhemska efterfrågan. Avmattningen drabbade främst investeringsverksamheten medan konsumtionen fortfarande växte relativt kraftigt. Senare har därför även finanspoli-

tiken skärpts, vilket i år tagit sig uttryck bl.a. i vissa skattehöjningar samt nedskärningar av tidigare beslutade utgifter. Detta väntas i år leda till en väsentligt reducerad ökning av konsumtionen.

Västtysklands ekonomi ser i år ut att anpassa sig till en långsammare expansionstakt än tidigare. Nationalprodukten beräknas 1966 komma att stiga med knappt 4 procent mot 4½ procent 1965 och 6½ procent 1964. Investeringarnas och konsumtionens ökning väntas i år bli ett par procent lägre än i fjol, vilket torde resultera i en dämpning av importens ökningstakt. Uppgången, som i fjol var nära 15 procent, beräknas i år inskränka sig till 6 procent. Exporten förutsätts samtidigt komma att stiga minst lika snabbt som i fjol (7 procent), främst på grund av stigande efterfrågan från Frankrike och Italien. Handelsbalansens överskott beräknas sålunda åter stiga under 1966 och Västtysklands ekonomi synes gå en långsammare men kanske mer balanserad utveckling till mötes.

FRANKRIKE

Efter en drygt ettårig stagnationsperiod i Frankrikes ekonomi tog expansionen under sommaren 1965 åter fart. En orsak till detta var att den franska regeringen under 1965 började lätta på den starkt efterfrågedämpande ekonomiska politik som man sedan 1963 fört i syfte att komma till rätta med de då akuta inflationsproblemen. Det är främst kreditpolitiken som har lättats för att ge stimulans åt investeringsverksamheten. Finanspolitiken hålls däremot fortfarande relativt stram och totalbudgeten är även i år balanserad.

Den förnyade expansionen i Frankrike tog sin början i tilltagande ökning av bostadsbyggan-

**Tilltagande
aktivitet i
Frankrike**

det och exporten, vilka sektorer även under stagnationsperioden utvecklats relativt gynnsamt. Bilindustrins och textilindustrins produktion hade däremot tidigare visat väldiga nedgångar, men sedan förra sommaren har dessa industriernas produktionskurvor åter pekat brant uppåt. Bilproduktionen översteg under våren 1966 den höga nivån i början av 1964 medan textilindustrins tidigare produktionsnivå ännu inte helt nåtts. Den totala industriproduktionen (exkl. byggnadsverksamhet) steg under hösten fortfarande ganska långsamt men ökningstakten tilltog mot slutet av året och för närvarande anses uppgången motsvara en årlig tillväxt med omkring 7 procent. Lagerinvesteringarnas utveckling torde starkt ha påverkat den inhemska efterfrågan sedan 1964. Lagren minskade avsevärt under stagnationsperioden men sedan dess har en omsvängning skett och under hösten kom en icke obetydlig lageruppbyggnad till stånd. Ökningen torde förstärkas ytterligare i år. Konsumtionen stiger dock fortfarande ganska måttligt och väntas i år överstiga fjolårets volym med $3\frac{1}{2}$ procent. Statsmakternas försök att gynna näringslivets investeringsverksamhet har ännu inte givit något resultat. Industriinvesteringarna stagnerade under hela fjolåret och i år planerar företagen endast obetydliga ökningar.

Såväl priser som löner har stigit relativt långsamt sedan i höstas. Prisstegringarna hålls fortfarande i schack bl. a. genom direkta kontrollåtgärder och lönerna jämförelsevis ringa ökning torde sammanhånga med att arbetslösheten fortfarande är förhållandevis hög. Läget på arbetsmarknaden har dock förbättrats under våren.

Frankrikes export steg i fjol 8 procent och en lika stor ökning väntas i år. Den växande inhemska efterfrågan torde dock leda till att impor-

ten i år stiger betydligt snabbare än under 1965. Införseln beräknas i år komma att öka med 10 procent mot knappt 6 procent i fjol. Det under förra året hastigt krympande underskottet i handelsbalansen skulle härigenom förstoras något i år.

Den nuvarande utvecklingen i Frankrikes ekonomi tyder på att den nära 5-procentiga ökning av nationalprodukten som förutses för 1966 kommer att kunna uppnås.

ALLMÄN ÖVERSIKT

Under 1965 steg produktionen i vårt land betydligt långsammare än året dessförinnan. Mot en ökning i nationalprodukten 1963—1964 på 7,3 procent stod en uppgång 1964—1965 på endast 3,2 procent. Den inhemska efterfrågan växte emellertid snabbare och ett besvärande efterfrågetryck uppstod. Stora pris- och kostnadsstegringar samt en hastigt växande import blev de mest påtagliga resultaten av överhettningen. I detta läge vidtog regeringen en rad ekonomisk-politiska åtgärder i syfte att dämpa den inhemska efterfrågan. Sålunda företogs i fjol höjningar i den indirekta beskattningen, kreditpolitiken skärptes ytterligare och den offentliga sektorns utgifter samt bostadsbyggandet tilläts under andra halvåret inte stiga lika snabbt som tidigare. I stället sökte man höja näringslivets internationella konkurrenskraft genom att stimulera industrins investeringsverksamhet.

Sedan i höstas synes efterfrågetrycket ha lättat och aktiviteten dämpades avsevärt i början av innevarande år. Tillväxttakten i industriproduktionen har minskat och under årets första kvartal låg industriproduktionen lägre än under samma period i fjol. Även ordertillströmningen till industrin var genomgående matt under första kvartalet. Färdigvarulagren steg och leveranstiderna krympte. Försäljningen av nya bilar sjönk med inte mindre än 20 procent jämfört med första kvartalet i fjol. Igångsättningen av nya byggnadsföretag minskade också kraftigt i början av året och trycket på arbetsmarknaden lättade avsevärt.

Den dämpade aktiviteten torde till väsentlig del vara en följd av den stränga vintern samt osäkerheten om avtalsförhandlingarnas resultat. Det är sålunda troligen fråga om en tillfällig uppdämning av efterfrågan som sannolikt kommer att följas av en forcering senare under året. Effekterna av regeringens ekonomisk-politiska åtstramningsåtgärder är därför ännu ganska oklara.

**Efterfråge-
trycket
förutses lätta**

Konjunkturutsikterna för 1966 redovisas i den reviderade nationalbudgeten. Som framgår av den därur hämtade försörjningsbalansen beräknas produktionen i år stiga ungefär lika snabbt som i fjol. Man får räkna med att det inhemska efterfrågetrycket skall lätta i år och därför förutses importbehovet också komma att avta. In-

Tabell 1. Reviderad försörjningsbalans för 1966
1965 års priser

	1965 milj. kr	Förändring 1965—66 milj. kr	Förändr. 1964—65 procent	Förändr. 1964—65 procent
<i>Tillgång</i>				
Bruttonationalprodukt ..	107.400	3.600	3,5	3,2
Import	22.800	900	4	10,8
<i>Summa tillgång</i>	130.200	4.500	3,5	4,9
<i>Efterfrågan</i>				
Privat bruttoinvestering (ej bostäder)	14.800	1.450	10	6,1
Statlig bruttoinvestering (ej bostäder)	7.200	200	2,5	2,4
Kommunal bruttoinveste- ring (ej bostäder)	6.100	500	8,5	10,6
Bostäder bruttoinveste- ring	7.100	—100	—1	2,0
Lagerförändring	+1.600	—700
Privat konsumtion	56.300	1.400	2,5	3,9
Offentlig konsumtion ..	15.800	850	5,5	6,5
Export (inklusive tjänste- netto)	21.300	900	4	3,3
<i>Summa efterfrågan</i>	130.200	4.500	3,5	4,9

Källa: Reviderad nationalbudget 1966.

förseln beräknas sålunda öka endast 4 procent i volym. Andra bedömare är dock mindre optimistiska angående importutvecklingen. Enligt kommerskollegii bedömningar kommer ökningen att uppgå till 8 procent.

Ledande efterfrågefaktorer torde i år bli de privata och de kommunala investeringarna samt den offentliga konsumtionen. Den kraftiga ökningen av de privata investeringarna härrör främst från industrin. De senaste årens ogynnsamma kostnadsutveckling har framkallat ett stigande behov inom industrin att rationalisera driften och därigenom höja produktiviteten och stärka konkurrenskraften gentemot utlandet. Trots den strama penningpolitiken, vilken torde verka hämmande på industrins investeringsverksamhet, beräknas denna i år stiga med 13 procent. För att skapa erforderligt utrymme härför hålls statens investeringar samt bostadsbyggnandet inom snäva gränser även i år. Bostadsinvesteringarna torde i år t. o. m. bli något mindre än förra året på grund av att den stränga vintern hämmat byggnadsverksamheten.

Den kommunala investeringsverksamheten väntas i år stiga något långsammare än i fjol, men ökningen är alltjämt betydande. Regeringens beslut om att tillstånd skall fordras för igångsättning av sjukhusbyggen kan emellertid leda till att den faktiska ökningen av de kommunala investeringarna blir något mindre än den planerade.

Den privata konsumtionen förutses i år stiga väsentligt långsammare än i fjol. Man räknar i nationalbudgeten med en ökning på 2 1/2 procent. Den prognosen baseras på ett antagande om att den totala lönesumman i år kommer att stiga med 8 procent, att den genomsnittliga konsumentprisnivån i år kommer att överstiga fjol-

Snabb expansion för industrins investeringar

Stark prisstegring håller tillbaka den reala konsumtionsökningen

årets med 5 procent samt att en viss minskning av sparandet skall komma till stånd. Konjunkturinstitutet anser emellertid en 10-procentig ökning av lönesumman som mera trolig. Med denna förutsättning skulle den privata konsumtionen i år stiga med nära 3 procent. Konjunkturinstitutet räknar också med en något större prisstegring än den ovan nämnda.

I den preliminära försörjningsbalansen beräknades att exportvolymen (inklusive tjänstenetto) i år skulle stiga med 6 1/2 procent. Denna prognos har nu nedjusterats och man väntar att ökningen skall stanna vid 4 procent. Varuexporten exklusive fartyg förutses stiga dubbelt så snabbt som i fjol eller 7 procent i volym. Som framgår av tabell 2 väntas utförseln av verkstadsprodukter, massa och papper i år utvecklas betydligt gynnsammare än i fjol volymmässigt sett.

Tabell 2. Exportutvecklingen för olika varugrupper 1965—66

	Exportvärde milj. kr		Procentuella förändringar från föregående år			
	1965	1966	Volym		Pris	
	1965	1966	1965	1966	1965	1966
			progn.	progn.	progn.	progn.
Trävaror	1526	1405	-3,0	-5,5	9,7	-3
Massa	2236	2290	-4,6	8	2,7	-5
Papper	1941	2075	-0,5	6	1,7	1
Malm	1279	1285	1,5	1,5	3,4	-0,5
Metaller	2094	2235	9,6	4,5	5,3	2
därav: järn o. stål	1665	1790	7,9	7,5	2,2	0
Verkstadsprodukter						
exkl. fartyg	6332	7220	4,8	12	2,6	2
Livsmedel . . .	709	690	11,6	-6,5	2,6	4
Övriga varor . .	2957	3380	8,9	11,5	2,9	2,5
Totala exporten						
exkl. fartyg	19073	20585	3,5	7	3,5	1
Fartyg	1481	1145	26,5	-21	-1,7	-2
Totalt	20554	21725	4,8	5	3,1	0,5

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

Prisutvecklingen torde dock försvagas ytterligare i år, speciellt för skogsindustrierna. Den starkt flukterande fartygsexporten beräknas i år minska med över 20 procent och detta innebär att den totala varuexportens ökning skulle stanna vid knappt 5 procent. Turistnettot kommer sannolikt också i år att försämras, varför exportökningen inklusive tjänstenetto uppskattas till ovan nämnda 4 procent.

**Bytes-
balansens
underskott
inger
allvarliga
farhågor**

Enligt kalkylerna över utrikeshandeln kommer bytesbalansens underskott i år att bli nästan lika stort som i fjol, dvs närmare 1 1/2 miljard kronor. Denna utveckling är ägnad att inge betydande farhågor och utgör för närvarande det största samhällsekonomiska problemet i vårt land. Valutareserven är visserligen alltjämt förhållandevis stor men den har minskat sedan i höstas och nedgången torde fortsätta i år.

Nationalbudgetens kalkyler över den ekonomiska utvecklingen i vårt land under innevarande år förefaller något optimistiska på ett par punkter. Det största frågetecknet kan ställas inför den beräknade ringa ökningen av importen. Under årets första kvartal var införseln 8 procent större än under motsvarande fjolårsperiod och även om hänsyn tages till att förhållandena under vintern i viss mån varit exceptionella är det knappast troligt att importökningen för hela året kommer att begränsa sig till de beräknade 4 procenten. Då exporten samtidigt förutses stiga med endast 4 procent har man all anledning att ställa sig tveksam inför prognosen över betalningsbalansen. Kommer en förbättring av handelsbalansen inte till stånd tvingas regeringen förr eller senare att väsentligt skärpa den ekonomiska politiken. Under förutsättning att problemen med utrikeshandeln huvudsakligen är en följd av för hög inhemsk efterfrågan torde en

ekonomisk-politisk skärpning relativt snabbt kunna förbättra situationen. Det är dock troligt att balansbristen också är ett resultat av mera långsiktiga strukturella förändringar. Om så är fallet står vår ekonomi inför betydligt mer komplicerade problem, som det kan taga lång tid att komma till rätta med.

En annan osäkerhetspunkt gäller lönerna. Som tidigare nämnts har man i nationalbudgeten räknat med en löneökning på 8 procent. Man framhåller dock att denna kalkyl är mycket osäker. Den 10-procentiga löneökning som konjunkturinstitutet räknat med förefaller kanske mera sannolik inte minst med tanke på att arbetskraftsbristen åter väntas tilltaga väsentligt under senare delen av året. Om denna prognos visar sig vara riktig kommer såväl priser som konsumtion att stiga kraftigare än vad man räknat med i nationalbudgeten. Även handelsbalansen torde ogynnsamt påverkas därav.

Järnmalmsbrytning och stålindustri

Den svenska järnmalmsbrytningen är utpräglat exportinriktad. Mer än 80 procent av vår järnmalmsproduktion utskeppas, huvudsakligen till Västtyskland, Belgien och Storbritannien. Dessa länders stålproduktion är därför avgörande för järnmalmsbrytningens utveckling i Sverige.

Den västeuropeiska stålkonjunkturen var under 1964 och början av fjolåret relativt gynnsam, men sedan dess har en successiv avmattning kommit till stånd. Denna utveckling återspeglas i Sveriges järnmalmsexport som volymmässigt steg hela 20 procent 1964 för att under 1965 öka endast en halv procent. En viss förskjutning mot bättre kvaliteter medförde dock att värdet av järnmalmsexporten 1965 översteg föregående års med närmare 4 procent trots i stort sett oförändrade priser.

Till skillnad från exporten har Sveriges produktion av järnmalm under de senaste åren visat en ganska jämn ökningstakt. Sålunda steg produktionen 1964 med 13 procent och 1965 med nära 11 procent. I stället har lagren fluktuerat och efter stora minskningar av lagren 1964 steg dessa åter kraftigt i fjol.

Stålkonjunkturen i våra viktigaste avnämländer torde knappast förbättras i år. En ökning av vår järnmalmsexport med 2 à 3 procent i volym bedöms likväl trolig, icke minst för att utförseln av kulsinter väntas stiga väsentligt. Produktionen ser i år ut att anpassa sig till den lägre efterfrågeexpansionen. Produktionsökningen beräknas sålunda inskränka sig till 5 procent. Priserna för de fosforfattiga malmerna torde i

**Järnmalms-
exporten
utvecklades
svagt 1965**

år hållas i stort sett oförändrade, men för övriga kvaliteter beräknas prissänkningar på omkring 3 procent.

Den internationella stålmarknaden präglades i föl av utbudsöverskott och en allt hårdare priskonkurrens. Priserna beräknas ha nått bottenläget i början av 1966 och man börjar nu ana en något förbättrad marknadssituation.

De stora produktionsökningarna 1964 medförde att de svenska *järnverken* uppnådde i det närmaste fullt kapacitetsutnyttjande. Götstålsproduktionen kunde i föl inte höjas mer än 6 procent, vilket begränsade det svenska utbudet av handelsfärdigt stål. Produktionen därav steg med endast 6 procent mot 13 procent året innan. Då den svenska marknadens efterfrågan fortsatte att stiga i snabb takt 1965 kom importen även detta år att uppvisa en avsevärd uppgång. Tillförseln av handelsfärdigt stål steg under förra året 11 procent.

Efter flera år med kraftiga ökningar visade Sveriges export av handelsfärdigt stål 1965 en kvantitetsmässig nedgång med 2 procent. Dessa siffror ger emellertid en alltför mörk bild av stålexportens utveckling. Det dyrare specialstålet har nämligen intagit en större plats i vår stål-

**Stark
utländsk
efterfrågan
på specialstål**

Tabell 3. Tillförsel till den svenska marknaden av handelsfärdigt stål 1962—65

	1962	1963	1964	1965	Förändr. 1964—65 procent
		1000 ton	ton		
Produktion ..	2.503	2.723	3.076	3.272	+6
Export	677	787	969	947	-2
Import	949	951	1.180	1.339	+14
Tillförsel	2.775	2.887	3.287	3.664	+11
Förbrukning ..	2.317	2.866	3.244
Lagerförändring	- 42	+ 21	+ 43

Källa: Järnverksföreningen.

export. Värdeässigt steg utförseln av handelsfärdigt stål 1965 med drygt 10 procent. Tabell 4 visar, att den ogynnsamma utvecklingen gäller ordinärt stål.

I år beräknas såväl produktion som export av handelsfärdigt stål stiga i ungefär samma takt som förra året. Stålefterfrågan inom landet torde dock försvagas. Lagerökningen väntas bli väsentligt mycket blygsammare i år än under 1965 och importen beräknas t. o. m. minska något efter de senaste årens kraftiga ökningar.

Tabell 4. Export av handelsfärdigt stål 1963—65

	1963	1964	1965	Förändr. 1964—65 procent
	1000 ton			
Massiva ämnen	100,7	117,9	88,0	-25
Rör:				
rostfria	7,1	11,3	15,8	+40
andra	141,6	144,0	140,8	-2
Övriga produkter:				
olegerat med låg kolhalt (ordinärt)	339,6	449,8	429,1	-5
rostfritt	48,5	65,3	79,0	+20
annat legerat	59,0	74,7	85,3	+14
olegerat kolrikt	90,7	105,7	109,1	+3
<i>Totalt</i>				
1000 ton	787,1	968,6	947,1	-2
miljoner kronor	1.107,7	1.381,3	1.519,4	+10

Källa: Järnverksföreningen.

Verkstadsindustri

Den livliga investeringsverksamheten i Sverige under fjolåret medförde en kraftigt ökad efterfrågan på verkstadsprodukter. Bristen på arbetskraft omöjliggjorde dock en däremot svarande ökning av utbudet. Detta ledde till att importen steg med närmare 16 procent i fasta priser, att jämföra med 10 procent 1964. Hälften av impor-

ten kom från EEC-länderna och 33 procent från EFTA.

Sysselsättningen inom verkstadsindustrin steg endast obetydligt under 1965. Visserligen lättade bristen på oskolad arbetskraft mot slutet av året, men svårigheterna att rekrytera yrkesarbetare bestod. Produktionsökningen inom verkstadsindustrin (exklusive varv) beräknas 1965 till omkring 6 procent mot 8 procent året innan.

Exporten av verkstadsprodukter, fartyg ej inräknade, steg 1965 knappt 6 procent i fasta priser. Detta betyder att ökningen 1964—65 blev mindre än hälften så stor som närmast föregående år. Cirka 40 procent av utförseln gick till EFTA-området, medan EEC:s andel uppgick till 20 procent. Tabell 5 visar förändringarna i utrikeshandeln med verkstadsprodukter fördelade på varugrupper. Här bör dock observeras att varven ingår samt att tabellen baserar sig på löpande priser.

Tabell 5. Sveriges handel med verkstadsprodukter 1964—65

	Import milj. kr.		Föränd- ring %	Export milj. kr.		Föränd- ring %
	1964	1965		1964	1965	
Järn- och metall- manufaktur	417	491	+18	589	628	+7
Maskiner, ej elekt- riska	2.343	2.797	+19	2.983	3.233	+8
Maskiner, elektriska	1.302	1.530	+18	1.124	1.161	+3
Transportmedel . . .	2.015	2.417	+20	2.367	2.791	+18
därav bilar och bus- sar samt underre- den o. delar därtill	1.578	1.852	+17	1.077	1.179	+9
flygplan	72	163	+126	18	22	+22
fartyg	275	297	+8	1.184	1.481	+25
Instrument m. m.	482	552	+15	111	136	+23
Vapen och ammuni- tion	34	34	±0	77	115	+49
<i>Totalt</i>	<i>6.593</i>	<i>7.821</i>	<i>+19</i>	<i>7.251</i>	<i>8.064</i>	<i>+11</i>

Källa: Statistiska centralbyrån.

Orderingången till verkstadsindustrin (exklusive varv) var under 1965 ungefär av samma storlek som året innan. Exportordernas andel förblev i stort sett oförändrad. Orderstocken steg under året omkring 8 procent. Ökningen hänför sig främst till de mekaniska verkstäderna, vars orderstock steg mer än 10 procent. Hälften så stor var uppgången inom elektroindustrin medan järn- och metallmanufaktur visade en 2-procentig minskning.

**Dämpad
orderingång
till
verkstäderna
våren 1966**

I början av innevarande år visade orderingången till verkstäderna en mindre gynnsam utveckling och enligt Konjunkturbarometern i mars bedömer företagen i stigande utsträckning orderstockarna som för små. Bristen på såväl yrkesarbetare som övrig arbetskraft har också lättat något sedan slutet av fjolåret.

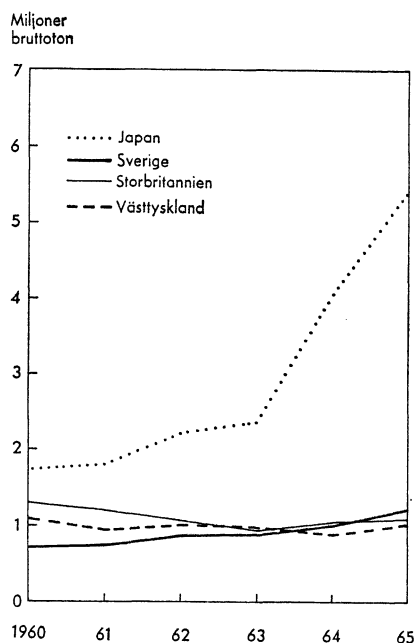
Under 1966 beräknas verkstadsindustrins produktion stiga i samma takt som i fjol, dvs 6 procent. En svagare inhemsk efterfrågeökning kommer sannolikt till stånd men detta motverkas av en snabbare exportökning. Utförseln antas sålunda 1965/66 komma att stiga 12 procent eller dubbelt så snabbt som året innan, medan importökningen beräknas stanna vid 3 procent.

Varvsindustri

Sveriges varvsindustri uppvisade även 1965 en hög produktionsökningstakt trots fortsatt låg lönsamhet. Under fjolåret sjösattes 74 fartyg med ett sammanlagt tonnage av 1,2 miljoner brutton, vilket jämfört med 1964 innebär en ökning med inemot 20 procent. Sverige passerade därmed Storbritannien i fråga om sjösatt tonnage och låg 1965 på andra plats efter Japan i listan över de ledande skeppsbyggarnationerna. Japan svarade förra året för 44 procent av det sjösatta

världstonnaget. Sveriges andel var omkring 10 procent.

Diagram 1. Sjösatt tonnage i olika länder 1960—65

Källa: Lloyd's Register of Shipping.

Efter minskningar under 1964 steg fartygsexporten tonnagemässigt med mer än 40 procent förra året. Värdemässigt uppgick exporten till 1,5 miljarder kronor, vilket jämfört med föregående år innebär en ökning med 25 procent. Fyra femtedelar av det sjösatta tonnaget exporterades, företrädesvis till Norge, som tog mer än 80 procent av vår totala utförsel av fartyg.

Varvens orderläge förbättrades under fjolåret. Orderingången nådde visserligen inte upp till 1963 års rekordnivå, men jämfört med den svaga ordertillströmningen 1964 noterades en väsentlig ökning. Den totala orderingången uppgick i

**Ökad
orderingång
till varven**

fjol till 1,3 miljoner bruttoton varav omkring 70 procent utgjorde exportorder. Orderstocken minskade likväl något under 1965, men i början av innevarande år bedömdes orderstockarna av flertalet företag som i stort sett tillfredsställande i förhållande till produktionsnivån. Den totala orderstocken omfattade vid årsskiftet 1965/66 143 fartyg om sammanlagt 2,6 miljoner bruttoton.

Investeringsverksamheten hos varven var i fjol av ungefär samma storlek som 1964. Maskininvesteringarna minskade från 33 till 27 miljoner kronor medan investeringarna i byggnader steg från 31 till 35 miljoner kronor.

Trävaruindustri

Den inhemska efterfrågan på *trävaror* fortsatte under 1965 att stiga i snabb takt. Exportefterfrågan avtog däremot efter den mycket gynnsamma utvecklingen 1964. Det året steg exporten av sågade och hyvlade trävaror med 15 procent och priserna med 12 procent. Den västeuropeiska byggnadsverksamheten låg även under 1965 på en hög nivå vilket återspeglades i en tillika hög trävarukonsumtion. Lagren av trävaror i Västeuropa var emellertid mycket stora i början av året och detta i förening med stabiliseringspolitiska åtgärder i många länder ledde till en lägre importefterfrågan. Sveriges export av sågade och hyvlade trävaror minskade sålunda 6 procent i fjol. Priserna fortsatte emellertid att stiga trots det försämrade avsettningsläget. Värdemässigt ökade trävaruexporten med 4 procent jämfört med 1964 och uppgick till drygt 1,3 miljarder kronor. De största importländerna är Storbritannien, Holland, Västtyskland och Danmark i nu nämnd ordning. Av dessa länder har

bara Danmark volymmässigt ökat sin trävaruimport från Sverige. Minskningar på mellan 10 och 15 procent noteras för Storbritannien och Västtyskland.

Nära hälften av Sveriges produktion av sågade och hyvlade trävaror stannade i fjol på den inhemska marknaden. Som nämnts steg efterfrågan inom landet kraftigt även i fjol. Detta har väl uppvägt exportminskningen och produktionen av sågade och hyvlade trävaror 1965 översteg föregående års volym med nära 4 procent enligt konjunkturinstitutets beräkningar. Hemmamarknadens efterfrågan mattades dock något under andra halvåret och lagren var avsevärt större i slutet av 1965 än året innan.

Tabell 6. Försörjningsbalans för sågade och hyvlade trävaror 1963—66 (barr- och lövträ)

	1963	1964	1965	1966
	1000 stds		(prel)	(prognos)
Produktion	1.880	2.205	2.282	2.090
Import	43	40	46	46
<i>Summa tillgång</i>	<i>1.923</i>	<i>2.245</i>	<i>2.328</i>	<i>2.136</i>
Export	1.044	1.203	1.134	1.050
Varuinsats	947	1.007	1.058	1.100
industri	581	616	651	680
byggnadsverksamhet	366	391	407	420
Lagerförändring	-79	+24	+125	-25
Saldopost	+11	+11	+11	+11
<i>Summa användning</i>	<i>1.923</i>	<i>2.245</i>	<i>2.328</i>	<i>2.136</i>

Källa: Konjunkturinstitutet.

Trävaruförbrukningen i våra viktigaste avnärländer synes under 1966 bli ungefär lika stor som under närmast föregående år. En viss avveckling av de alltjämt stora lagren kommer dock sannolikt till stånd. Exporten av sågade och hyvlade trävaror beräknas därför sjunka drygt 7 procent. Den inhemska trävaruefterfrå-

**Nedgång i
trävaru-
exporten
även 1966**

gan torde i år stiga långsammare än i fjol. Enligt konjunkturinstitutets barometerundersökning i mars bedömdes färdigvarulagren av trävaror som för stora av majoriteten av de tillfrågade företagen och en mindre lageravveckling är att vänta. Utvecklingen av den sammanlagda efterfrågan på sågade och hyvlade trävaror beräknas leda till en produktionsminskning med 8 à 9 procent.

Massa- och pappersindustri

Marknadsläget för den svenska *massaindustrin* försämrades avsevärt under 1965. I Västeuropa, dit mer än 80 procent av den svenska exporten går, steg visserligen konsumtionen av massa även i fjol, om än betydligt långsammare än året innan, men icke desto mindre stagnerade importbehovet. Detta har främst sin förklaring i att köparna under fjolåret avvecklade en stor del av de lager som under 1964 byggts upp i väntan på en prisuppgång. Därtill kommer att massaproduktionen i Västeuropa utökats under 1965 samt att amerikanska massafabriker i stigande utsträckning levererar till Europa.

Tabell 7. Produktion och export av massa 1965

	Totalproduktion		Export	
	1965 1000 ton	Föränd- ring 1964—65 procent	1965 1000 ton	Föränd- ring 1964—65 procent
Dissolving	449	+5,2	361	-7,9
Blekt sulfitmassa ..	966	-0,4	610	-10,8
Oblekt sulfitmassa	774	+1,6	352	-6,6
Blekt sulfatmassa ..	1.318	+5,4	1.023	-0,2
Oblekt sulfatmassa	1.714	+4,4	542	-3,6
<i>Totalt kemisk massa</i>	<i>5.221</i>	<i>+3,4</i>	<i>2.888</i>	<i>-5,0</i>
Slipmassa	1.300	+3,6	443	+0,7

Källa: Svenska cellulosaföreningen.

Försvagningen i den västeuropeiska massaefterfrågan har i hög grad drabbat exporten av massa från Sverige. Denna minskade i fjol kvantitetsmässigt med 4 procent, att jämföra med en ökning med närmare 9 procent 1964. Som framgår av tabell 7 faller de största minskningarna på sulfitmassa och dissolving; slipmassan visar dock en viss ökning.

Avsättningssvårigheterna under fjolåret ledde också till sänkningar av massapriserna under senare delen av året. Exportvärdet uppgick 1965 till 2,2 miljarder kronor, vilket jämfört med 1964 betyder en minskning med 2 procent. Närmast föregående år ökade värdet av utförseln med hela 17 procent.

Den största importören av svensk massa är Storbritannien, som i fjol tog cirka 30 procent av vår massaexport eller mer än de närmast viktigaste avnämländerna Västtyskland och Frankrike tillsammans. Tabell 8 visar att massaexporten till just dessa våra viktigaste avnämländer minskade kraftigast i fjol. Däremot steg utförseln till Italien och USA avsevärt.

Trots den svaga efterfrågan fortsatte Sveriges produktion av massa att stiga under större delen

Tabell 8. Länderfördelning av Sveriges massaexport 1965 (inklusive mekanisk massa)

	1965 1000 ton	Förändring 1964 —65, procent
Storbritannien	992,2	—7
Västtyskland	502,0	—7
Frankrike	374,0	—11
Italien	309,7	+8
Beneluxländerna	268,5	—2
USA	172,9	+27
Övriga	712,9	—7
<i>Totalt</i>	<i>3.332,2</i>	<i>—4</i>

Källa: Statistiska centralbyrån.

av 1965. Årsproduktionen översteg 1964 års kvantitet med 3,5 procent och uppgick till 6,3 miljoner ton. Leveranserna var emellertid under hela året mindre än produktionen varför producentlagren kom att stiga kraftigt. Vid årsskiftet 1965/66 uppgick lagren till en halv miljon ton, innebärande en fördubbling jämfört med nivån ett år tidigare.

I början av 1966 var massakonjunkturen alltjämt svag. Orderingången utvecklades mindre gynnsamt än man tidigare räknat med och någon större minskning av de onormalt stora producentlagren har hittills inte kommit till stånd, trots minskningar i produktionen. Massaindustrins svaga utveckling under årets första del kan dock sammanhålla med den mycket besvärliga issituationen. Lageravvecklingen i Västeuropa under 1965 förväntas nämligen i år övergå i en uppgång och den ökade efterfrågan har av konjunkturinstitutet beräknats leda till en ökning av Sveriges massaexport med 8 procent. Kanske är dock denna prognos alltför optimistisk. En ökad massaexport torde komma att tillgodoses genom minskningar av producentlagren. Massaproduktionen beräknas i år minska någon procent, delvis beroende på att företagen under fyra veckor nedlägger driften för att söka hindra ytterligare prissänkningar. Driftstoppet betyder ett produktionsbortfall på omkring 300 000 ton.

Utvecklingen inom *pappersindustrin* var under 1965 tämligen tillfredsställande. Exportleveranserna steg visserligen betydligt långsammare än under 1964, men leveranserna på hemmamarknaden fortsatte att öka i snabb takt och kapacitetsbristen var under fjolåret den begränsande faktorn för pappersindustrins expansion. Kapacitetsutnyttjandet var sålunda i fjol liksom under 1964 mycket högt, varför praktiskt taget hela

**Massa-
industrins
avsättnings-
möjligheter
förbättras
något i år**

produktionsökningen under 1965 berodde på utvidgad teknisk kapacitet.

Pappersindustrins produktion steg 1965 i långsammare takt än året innan. Tillverkningen av papper och papp uppgick till 3,1 miljoner ton, vilket jämfört med 1964 innebär en ökning med 6 procent, att jämföra med en 10-procentig uppgång ett år tidigare. Tabell 9 ger en bild av produktions- och exportutvecklingen för de olika kvaliteterna. De kvantitativt största produktionsökningarna noteras för papp och kartong, kraftpapper och journalpapper medan produktionen av tidningspapper minskade något efter 1964 års ganska stora uppgång.

Tabell 9. Produktion och export av papper 1965

	Produktion		Export	
	1965 1000 ton	Föränd- ring 1964—65 procent	1965 1000 ton	Föränd- ring 1964—65 procent
Tidningspapper ...	679	—1	439	—4
Journalpapper	221	+15	124	+14
Finpapper	221	+3	67	—1
Greaseproof m. m.	35	—6	25	—6
Sulfitpapper	205	+1	108	+3
Kraftpapper	807	+6	602	+3
Övrigt papper	274	+9	89	+12
Papp och kartong ..	679	+14	438	+9
<i>Totalt</i>	<i>3.121</i>	<i>+6</i>	<i>1.892</i>	<i>+3</i>

Källa: Svenska pappersbruksföreningen.

Sverige har näst efter USA den största per capita-konsumtionen av papper och papp i världen och mer än 35 procent av vår tillverkning avsätts för närvarande inom landet. Leveranserna på hemmamarknaden steg förra året med 8 procent jämfört med 1964. Ökningen för papp och kartong blev närmare 20 procent medan motsvaran-

de uppgång för papper stannade vid knappt 6 procent.

**Kapacitets-
brist hämmar
pappers-
industrins
expansion**

Den begränsade kapacitetsökningen inom pappersindustrin i kombination med den växande inhemska efterfrågan medförde i fjol ett minskat utrymme för exporten. Utförseln av papper och papp uppgick i fjol till 1,9 miljoner ton till ett värde av 1,7 miljarder kronor. Detta betyder jämfört med 1964 en kvantitetsmässig ökning med knappt 3 procent mot närmare 12 procent året innan. Värdemässigt avtog ökningstakten från 14 procent 1963/64 till 2 procent 1964/65. Orsaken till att nedgången är kraftigare värdemässigt är att de billigare kvaliteterna fått något större andel i exporten. Utförseln av papp och kartong fortsatte att stiga snabbt i fjol under det att exporten av finpapper minskade efter att 1964 ha visat en kraftig uppgång. Priserna på papper och papp steg något under 1965.

Närmare 85 procent av pappersindustrins export gick i fjol till Europa. EEC tog 50 procent och EFTA närmare 30. Våra viktigaste avnämländer är Västtyskland och Storbritannien som tog 26 respektive 17 procent av utförseln. Exporten till EEC ökade 1965 med 4 procent medan en 1-procentig minskning noteras för EFTA. Nedgången faller dock helt på Storbritannien, vars import av papper och papp från Sverige sjönk hela 8 procent. Den tillfälliga importavgiften i detta land torde vara främsta orsaken till minskningen.

Under innevarande år torde exporten av papper och papp komma att öka snabbare än i fjol, men hemmamarknadens efterfrågeökning väntas i stället avta. Produktionen kommer sannolikt att stiga i ungefär samma takt som under 1965.

Textil- och konfektionsindustri

För såväl textil- som konfektionsindustrierna var 1965 ett svagt år med oförändrad eller krympande produktionsvolym och otillfredsställande lönsamhet. De snabbt stigande lönerna har drivit upp produktionskostnaderna avsevärt, speciellt inom den relativt arbetskraftskrävande konfektionsindustrin, och priskonkurrensen från utlandet har därigenom blivit alltmer besvärande.

Produktionsvolymen inom textil- och konfektionsindustrierna beräknas i fjol ha sjunkit med knappt 1 procent. Den svaga utvecklingen härrör främst från ylle- och trikåindustrierna, som under året uppvisat betydande produktionsminskningar, samt vävnader av naturfibrer. Däremot steg produktionen av varor framställda av syntet- och konstfibrer. Inom konfektionsindustrin steg produktionen av herr- och gosskläder något medan minskningar noteras för dam- och flickkläder.

Den svaga produktionsutvecklingen var främst ett resultat av den hårda konkurrensen från utlandet. Bortsett från textilråvaror ökade importen sålunda kraftigt även i fjol och praktiskt taget hela konsumtionsökningen, som beräknats till omkring 5 procent, tillgodosågs genom import. Införselvärdet av textila hel- och halvfabrikat steg 1965 med omkring 10 procent och uppgick till cirka 1,3 miljarder kronor. Motsvarande importökning för konfektionsvaror var hela 20 procent och värdet uppgick till 255 miljoner kronor.

Exporten av textil- och konfektionsvaror fortsatte visserligen att stiga i fjol, men ökningen var betydligt svagare än året innan. Exportvärdet av textila hel- och halvfabrikat steg med endast 8 procent under 1965 mot i runt tal 25 pro-

cent närmast föregående år och uppgick till 300 miljoner kronor. Utförseln av konfektionsvaror steg med 12 procent mot 27 procent året innan.

Tabell 10. Export och import av textil- och konfektionsvaror 1965

	Import		Export	
	1965 milj. kr	Förändring i procent 1964—65	1965 milj. kr	Förändring i procent 1964—65
Textilfibrer	237	-10	82	- 4
Garn och tråd	394	- 2	27	- 4
Vävnader (tyger) ..	598	+ 6	128	+ 2
Specialvävnader ..	375	+17	118	+18
Konfektionsvaror ..	255	+20	106	+12
Trikåvaror	287	+14	53	0
<i>Totalt</i>	<i>2.146</i>	<i>+ 6</i>	<i>514</i>	<i>+ 6</i>

Den ogynnsamma utvecklingen av utrikeshandeln med textil- och konfektionsvaror ledde till att branschens importöverskott i fjol steg med 100 miljoner kronor till drygt 1,6 miljarder kronor. Främsta orsaken till vår försvagade konkurrenskraft torde som tidigare nämnts vara de snabbt stigande produktionskostnaderna, framför allt lönerna. Den genomsnittliga timförtjäns- ten för branschens arbetare steg i fjol med 10 procent. De svenska företagen har därför, trots importkonkurrensen, tvingats höja priserna något. Höjningarna motsvarade dock på intet sätt kostnadsstegringarna. Partipriserna har under efterkrigstiden stigit betydligt långsammare än den genomsnittliga partiprisindex och i fjol stannade ökningen vid 2 procent.

Krisläge för stora delar av textil- och konfektions- industrierna

Påfrestningarna på lönsamheten blev under fjolåret för stora för flera företag inom textil- och konfektionsindustrin. Produktionsinskränkningar och nedläggningar har under 1965 och i ännu högre grad under innevarande år blivit van-

liga företeelser och man kan nu tala om ett krisläge inom branschen. De många permitteringar som förekommit under 1966 har lett till att bristen på arbetskraft i det närmaste upphört och företagens kapacitetsutnyttjande är nu betydligt lägre än för ett år sedan.

Utsikterna för resten av året ter sig inte heller särskilt ljusa. Regeringens beslut om frisläppande av investeringsfonderna för ett antal företag kan kanske så småningom förbättra läget något inom branschen, men under innevarande år torde den samlade produktionen inom textil- och konfektionsindustrin komma att minska med minst ett par procent.

Sko- och läderindustri

Sko- och läderindustrin har ungefär samma problem som textil- och konfektionsindustrierna. Minskande produktion, kraftigt stigande import, dålig lönsamhet samt talrika driftsinskränkningar och nedläggningar har sålunda karakteriserat den senaste tidens utveckling. I fjol var produktionsvolymen drygt 4 procent lägre än närmast föregående år. Produktionen av skinnkläder sjönk med närmare 20 procent och garveriproduktionen med ungefär 7 procent. Tillverkningen av läderskor minskade med 5 procent till knappt 10 miljoner par. Den inhemska konsumtionen av läderskor steg dock med hela 7 procent till 16,7 miljoner par. Efterfrågan täcktes till stor del av import och införseln av läderskor steg 1966 med 17 procent till 7,4 miljoner par.

Utvecklingen inom sko- och läderindustrin väntas inte undergå några större förändringar i år. Fortsatta driftsinskränkningar och företagsnedläggningar i förening med en något avtagande ökning av konsumtionen beräknas leda till

**Fortsatt
tillbakagång
för sko- och
läder-
industrin**

en produktionsminskning med omkring 4 procent även i år.

Byggnadsverksamhet

Investeringarna i byggnader och anläggningar (inkl. underhåll) uppgick 1965 till 20,3 miljarder kronor, vilket jämfört med 1964 innebär en ökning med 5 1/2 procent. Som framgår av tabellen nedan blev uppgången i fjol något mindre än under de närmast föregående åren. Det strama kreditläget samt regeringens strävan att bromsa expansionen av bostadsbyggandet och de offentliga investeringarna till förmån för industriinvesteringarna satte redan i fjol sina spår i investeringsutvecklingen. Bostadsbyggandets snabba expansion under 1963 och 1964 bröts sålunda förra året då ökningen inskränkte sig till 2 1/2 procent. Den restriktiva tillståndsgivningen för igångsättning av kontorsbyggnader, varuhus, o. d. resulterade 1965 i att handelns investeringar minskade något efter de kraftiga ökningarna under de närmast föregående åren. Den stora gruppen "övrigt" som bl. a. omfattar offentliga investeringar i förvaltning, sjukvård, skolor och vägarbeten steg däremot relativt snabbt även under 1965. En viss återhållsamhet i tillståndsgivningen även på detta område bidrog dock till att ökningen inte blev fullt så kraftig som under 1963 och 1964. Realt utrymme skapades därigenom för en ökning av industriinvesteringarna. Det stigande investeringsbehovet inom industrin tog sig på byggnadssidan uttryck i en stark expansion under senare delen av 1965 och för hela fjolåret blev ökningen mellan 8 och 9 procent, att jämföra med en lika stor minskning året innan.

Som en följd av bl. a. den restriktiva ekono-

Tabell 11. Bruttoinvesteringarnas utveckling 1962—65 samt prognos för 1965—66 för olika näringsgrenar (inkl. underhåll)

	1965 i milj. kr löp.priser	Procentuell förändring i 1959 års priser			
		1962—1963	1963—1964	1964—1965	1965—1966
<i>Byggnader och anläggningar</i>					
Bostäder	7.102	7,0	9,0	2,5	—1,0
Jordbruk, skogsbruk och fiske	628	—5,0	5,5	—1,0	—0,5
Egentlig industri	2.199	2,5	—8,5	8,5	14,5
Kraft-, gas- o. belysn.verk	1.240	—1,0	7,5	7,5	0,5
Handel m. m. ¹⁾	1.347	14,0	12,0	—1,5	—9,0
Samfärdsel	1.298	0,5	—3,0	4,5	2,0
därav: offentl.	1.269	0,0	—1,0	5,0	2,5
privat	29	14,0	—38,0	—12,5	—9,0
Militära investeringar	330	—9,5	0,0	4,0	7,5
Övrigt ²⁾	6.111	15,5	12,0	9,5	8,0
<i>Totalt</i>	<i>20.255</i>	<i>7,5</i>	<i>7,0</i>	<i>5,5</i>	<i>3,5</i>

1) Häri innefattas bl. a. även flertalet fristående kontorsbyggnader.

2) Omfattande offentliga investeringar i förvaltning, hälso- o. sjukvård, skolor, sociala ändamål, väg- o. gatuarbeten, vatten och avlopp m. m.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

miska politiken samt den onormalt stränga vintern i år väntas byggnadsinvesteringarnas expansion avtaga ytterligare under 1966. Ökningen beräknas i den reviderade nationalbudgeten stanna vid 3 1/2 procent. Statsmakternas åtgärder för att skapa utrymme åt industriinvesteringarna går även i år främst ut över bostadsbyggnadet samt handelns investeringar. Bostadsbyggnadet beräknas i år minska något och nedgången för handelns investeringar förutses komma att bli inemot 10 procent. De offentliga investeringarna beräknas fortsätta att stiga snabbt trots en återhållsamhet i den statliga investeringsverksamheten och försök från statsmakternas sida att begränsa kommunernas investeringsmöjlig-

**Staten
bromsar
byggnads-
verksamheten
i år**

heter. Den i föl påbörjade expansionen av industrins byggnadsinvesteringar kommer sannolikt att fortsätta i år. Företagens investeringsplaner i februari tyder på en ökning med närmare 15 procent under 1966.

Bostadsbyggandets utveckling under de senaste åren redovisas i tabell 12 nedan. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter uppgick i föl till cirka 97 000 stycken. Detta innebär jämfört med 1964 en ökning med närmare 10 000 lägenheter eller 11 procent. Flerfamiljshusen svarade för nästan hela ökningen. Antalet färdigställda småhus ökade med endast 3 procent till 27 550 stycken.

Tabell 12. Lägenheter i påbörjade, inflyttningsfärdiga och pågående bostadsbyggen 1961—66

År	Flerfamiljshus			Småhus		Totalt	
	Påbörjade	Inflyttningsfärdiga	Pågående vid periodens slut	Påbörjade	Inflyttningsfärdiga	Påbörjade	Inflyttningsfärdiga
1961	55.400	53.350	67.550	21.000	20.450	76.400	73.800
1962	67.950	53.550	81.950	24.650	21.550	92.600	75.100
1963	61.450	58.200	85.200	25.500	23.200	86.950	81.400
1964	68.100	60.400	92.900	28.700	26.750	96.800	87.150
1965	65.700	69.250	89.350	27.300	27.550	93.000	96.800
1966	(64.400)	—	—	(27.600)	—	(92.000)	—

Anm. Samtliga inom parentes angivna uppgifter är prognosticerade.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

Igångsättningen av nya bostäder minskade i föl med nära 4 000 till 93 000 lägenheter. Den 4-procentiga minskningen fördelades relativt jämnt på småhus respektive flerfamiljshus. Under innevarande år beräknas igångsättningen sjunka till 92 000 lägenheter. Nedgången torde i sin helhet falla på flerfamiljshusen medan småhusbyggandet väntas tilltaga något.